

ACHTERGROND

Vlaanderen kent een uniek verenigingsleven. Een sterk lokaal verankerd, veelzijdig amalgaam van verbanden, vrijwillig georganiseerde burgers en professionele ondersteuners. Ze brengen mensen samen, lachen, leren, informeren, helpen en fulmineren. Het zijn optimale netwerkers en verbinders die met vuur én kennis van zaken hun zaak verdedigen en uitvoeren. Ze vormen samen een soort vloeibaar 'middenveld', bruggen tussen burgers en overheden. Sinds een achttal jaar kiest de Vlaamse Regering ervoor om in een geformaliseerd samenwerkingskader de dialoog en samenwerking aan te gaan met het middenveld om brede maatschappelijke uitdagingen aan te pakken. Dit gebeurde door middel van een charter. Dit somde uitgangspunten en wederzijdse engagementen op en stelde het kader voor een structureel overleg en het samen opmaken van concrete actieplannen. Deze werkwijze werd in het voorjaar van 2014 positief geëvalueerd.

Het regeerakkoord van deze Vlaamse Regering is geënt op drie centrale punten: vertrouwen, verbinden en vooruitgaan. Die punten worden expliciet gelinkt aan het verenigingsleven in Vlaanderen: *"Vertrouwen en verbinden slaat vanzelfsprekend ook op het verenigingsleven en het middenveld. We geven meer vertrouwen door minder regeltjes zodat verenigingen zich meer kunnen bezighouden met hun werking, minder met administratieve procedures. Meteen nemen we datzelfde verenigingsleven ook mee in onze ambitie om te verbinden, om mee het draagvlak te creëren voor ons toekomsttraject, om samen vooruit te gaan."*

Daarom zullen de Vlaamse overheid en het middenveld, vanuit ieders eigenheid en autonomie, ook deze legislatuur samen streven naar een verenigingsvriendelijk (beleids)klimaat. Ze zullen intensief overleggen en samenwerken rond belangrijke maatschappelijke uitdagingen. Dit charter vormt daartoe de basis.

UITGANGSPUNTEN

Een onafhankelijk en divers verenigingsleven kruidt de samenleving. Het respecteren en stimuleren van deze maatschappelijke meerwaarde van het middenveld draagt bij tot het optimaal functioneren van de samenleving. Zeker nu overheden voor grote uitdagingen staan, hebben zij nood aan autonome en kritische middenveldorganisaties om – in vertrouwen – de nodige vooruitgang te boeken. Interactie en samenwerking rond gezamenlijke doelstellingen bieden dan een meerwaarde. Optimale participatie en betrokkenheid van het verenigingsleven versterkt het maatschappelijk draagvlak. Overleg en uitwisseling tussen verenigingen onderling en met overheden inspireert beide partijen en doet geen afbreuk aan het primaat van de politiek. Het houdt het verenigingsleven veerkrachtig en gezond en overheden modern en alert. Zo kunnen verenigingen voluit hun verbindende rol spelen, groeit

het wederzijds vertrouwen en in deze context gedijen noodzakelijke maatschappelijke innovaties. Slim vooruitgaan is slim verbinden en samenwerken.

OPVOLGING EN ONDERSTEUNING

Er wordt een gemengd **Overlegforum** opgericht dat de concrete samenwerking tussen 'de Verenigde Verenigingen' en de Vlaamse regering coördineert en bewaakt. Beide partners vaardigen een vaste delegatie af in dit Overlegforum. De regeringsdelegatie zorgt voor de nodige terugkoppeling binnen de Vlaamse regering en het Vlaams parlement. De delegatie van 'de Verenigde Verenigingen' koppelt terug naar de verschillende verenigingssectoren via een regulier overleg.

Het Overlegforum komt **minimaal tweemaal per jaar** samen. Het Overlegforum stelt een **actieplan** op dat concrete acties bevat met duidelijke aanduiding van verantwoordelijkheden, financieringsmodaliteiten en timing. Voor 2015 wordt een jaarplan opgemaakt. Daarna wordt een actieplan voor telkens twee jaar opgesteld.

Elk actieplan wordt na afloop op een Overlegforum geëvalueerd met oog op mogelijke bijstellingen.

De Vlaamse regering ondersteunt 'de Verenigde Verenigingen' voor de engagementen en acties die ze in het kader van dit charter uitvoert. Dit gebeurt via een structurele basisfinanciering, onder de vorm van een jaarlijkse projectsubsidie van 60.000 euro, voor de looptijd van de legislatuur.

SPEERPUNTEN VAN SAMENWERKING

Vooraf

Dit charter omvat geclusterde speerpunten waarrond gedurende deze legislatuur samen zal gewerkt worden. Deze punten zijn gekozen op basis van de contouren van het Vlaams Regeerakkoord en het memorandum van 'de Verenigde Verenigingen'. Het zijn één voor één aspecten die een rol spelen in een 'verenigingsvriendelijk klimaat' en elementen waar een gestructureerde samenwerking tussen verenigingsleven en overheid aangewezen is om tot een gedragen en effectief beleid te komen. Vanuit gedeelde uitgangspunten nemen de partners in dit charter verantwoordelijkheid en engagement op om concreet en open samen te werken. Dit gebeurt vanuit de eigen sterktes en rollen. Zo zal 'de Verenigde Verenigingen' voornamelijk inzetten op uitwisseling, visievorming, capaciteitsopbouw en creëren van maatschappelijk draagvlak inzake de speerpunten. De Vlaamse overheid zal eerder intern coördineren, actoren stimuleren en – waar nodig - beleidskaders bijstellen.

Deze speerpunten zijn richtinggevend. Tijdens deze legislatuur kan er, na afspraken op het Overlegforum, ingespeeld worden op gewijzigde situaties of actualiteiten.

Samen het verenigingsleven promoten en de 'reconversie' ervan ondersteunen

Uit het Vlaams Regeerakkoord:

Ondernemerschap in de cultuursector veronderstelt dat instellingen zich richten op professionele, inhoudelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, vanuit een eigen visie en strategie. Er moet gewerkt worden aan samenwerking tussen de cultuursector en de markt. (...) Ook ondernemerschap in de non-profitsector verdient ondersteuning. Dit mag uiteraard niet leiden tot een 'economisering' van de cultuursector en een verschraving van het aanbod. We maken de ondersteuning op het vlak van ondernemerschap van zich ontplooiende kunstenaars en culturele ondernemingen en organisaties transparanter en efficiënter. We zetten een samenwerking op poten tussen alle betrokken culturele actoren en het Agentschap Ondernemen.

'de Verenigde Verenigingen' speelt in de loop van deze legislatuur – in samenwerking met wetenschappers, verenigingen en organisaties uit belendende sectoren – in op de grondige reconversie van het verenigingsleven die volop aan de gang is. Gestaafd en onderbouwd door theoretische analyses, is dit voornamelijk een praktijkgerichte oefening. Bevindingen uit literatuurstudie, wetenschappelijk en actieonderzoek worden tussentijds gevaloriseerd door praktische, sensibiliserende en stimulerende sessies met verenigingen en door het uitwerken van praktische tools.

De Vlaamse regering werkt, in samenspraak met 'de Verenigde Verenigingen', verder op beleidsrelevante elementen uit het onderzoek.

Een langdurig traject starten in functie van de uitwerking van 'slimme' maatregelen

Uit het Vlaams Regeerakkoord:

De nieuwe of vernieuwde schoolgebouwen moeten multifunctioneel zijn en ter beschikking staan van de lokale gemeenschap (kinderopvang, hobby-, amateur- en sportclubs, lokale verenigingen, ...) en in de vakantieperiodes van speel-, jeugd- en sportpleinwerking, ... (...) We stemmen de verschillende regelgevingen en richtlijnen op elkaar af. Subsidiestromen kunnen gecombineerd worden weliswaar zonder overlap. (...) De Vlaamse Regering maakt werk van het 'Open School'-concept zodat de schoolsportinfrastructuur buiten de schooluren efficiënter wordt gebruikt. Ook met bedrijven zal overlegd worden over hoe hun sportinfrastructuur beter benut kan worden. (...)

We hebben aandacht voor mogelijke Mattheüseffecten, hanteren de armoedetoets en streven naar automatische toekenning van rechten.

'de Verenigde Verenigingen' en de Vlaamse Regering ontwikkelen deze legislatuur concrete plannen van aanpak om slimme maatregelen voor te bereiden en –zo mogelijk- uit te voeren. Slimme maatregelen zijn ingrepen die een beperkte financiële impact hebben, maar voor verenigingen en andere maatschappelijke actoren een reële impact op het terrein betekenen. Veelal gaat het over het zien van nieuwe verbindingen en combinaties en die gericht stimuleren.

Samen vereenvoudigen voor wederzijdse efficiëntie en vertrouwen

Uit het Vlaams regeerakkoord:

Vertrouwen en verbinden slaat vanzelfsprekend ook op het verenigingsleven en het middenveld. We geven meer vertrouwen door minder regeltjes zodat verenigingen zich meer kunnen bezighouden met hun werking, minder met administratieve procedures. (...) De Vlaamse overheid engageert zich om overregulering zoals aangegeven door de jeugdsector aan te pakken. (...) We maken de UiTpas beschikbaar in heel Vlaanderen, zodat we de veelheid aan kortings-, voordeel-, klanten- en kansenpassen terugbrengen tot één geautomatiseerd systeem. Mensen in armoede kunnen zo op een niet-stigmatiserende manier participeren.

'de Verenigde Verenigingen' coördineert de inspanningen en ervaringen van verenigingen in functie van een stelselmatige afbouw van administratieve ballast. Ze formuleert hierover aanbevelingen aan de Vlaamse regering. De Vlaamse regering heeft specifieke aandacht aan het verminderen van planlast voor verenigingen.

Vlaanderen en verenigingen in België / Europa

Uit het Vlaams regeerakkoord:

We vergroten de interactie tussen de Vlaamse en de Europese instellingen. (...) Dit betekent o.a. dat we zoveel mogelijk rechtstreeks rapporteren aan de EU. Omgekeerd vragen we aan de EU waar mogelijk informatie rechtstreeks aan Vlaanderen te bezorgen. (...) De Vlaamse Regering zorgt voor een correcte en snelle omzetting van Europese regelgeving. Daartoe actualiseren we het draaiboek voor de omzetting van EU-regelgeving en ronden we verdragsprocedures (ook breder dan de EU) snel en correct af, met respect voor de bevoegdheden en rol van het Vlaams Parlement. We implementeren EU-richtlijnen niet ruimer of strenger dan strikt noodzakelijk is.(...) We ondersteunen het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (VLEVA) als brug tussen Europa, de lokale overheden en het middenveld in Vlaanderen.

De besluitvorming op Europees beleidsniveau heeft een steeds grotere impact op het federaal en regionaal beleid. Het leidt tegelijk tot, soms onbedoelde en vaak ongewenste, effecten op de werking van verenigingen in Vlaanderen en Brussel. 'de Verenigde Verenigingen' licht tijdig de Vlaamse Regering in over dossiers met potentiële gevolgen voor het verenigingsleven en het vrijwilligerswerk. Wat betreft deze dossiers, zal de Vlaamse regering bij de voorbereiding en de implementatie van Europese regelgeving, hiervoor specifieke aandacht hebben. Waar nodig, en met voldoende toelichting vanuit 'de Verenigde Verenigingen', neemt de Vlaamse regering dit aandachtspunt ook mee in de onderhandelingen met het federale niveau inzake voorbereiding en implementatie van Europese regelgeving. Hetzelfde geldt voor het verdedigen op Europese beleidsfora van het belang en de specificiteit van het verenigingsleven en vrijwilligerswerk in Vlaanderen. Dit alles gebeurt via de bestaande kanalen. De Vlaamse regering – ontsluit maximaal en via de bestaande kanalen – 'wat er op Europees niveau voorligt. Dit laat 'de Verenigde Verenigingen' toe om het brede verenigingsleven aan de hand van concrete dossiers te sensibiliseren over het belang en de impact van het Europese beleid.

Samen doelgericht vooruitgaan

Uit het Vlaams regeerakkoord:

We bouwen verder op verworvenheden van 'Vlaanderen in Actie', dragen de goede praktijken en succesverhalen van de afgelopen regeerperiode verder uit en voeren een langetermijnbeleid om de noodzakelijke transitie in onze samenleving, zoals o.m. in de industrie, de omgang met materialen en energie, mobiliteit en zorg, te versnellen. Dit vereist systeeminnovaties waarbij we de inbreng van maatschappelijk stakeholders (sociale partners, ondernemerswereld, innovatieve spelers, breder middenveld, ...) valoriseren. Dit vraagt ook samenwerking tussen ministers en over beleidsdomeinen en –niveaus heen, toegewezen middelen en een slagkrachtig transitie management. Voor de geselecteerde transitie voorzien we ook een eigen begroting en per transitie één verantwoordelijk minister. De Vlaamse Regering zal hiervoor een transversale beleidsnota opstellen waarbij de roadmap voor de realisatie van de transitie naar 2040 wordt uitgetekend. (...) De engagementen in het kader van het Vlaams Hervormingsprogramma Europa 2020 en het Pact 2020 blijven we nastreven. De indicatoren actualiseren we ivm gewijzigde externe omstandigheden na overleg met de SERV en de Verenigde Verenigingen.

De Vlaamse regering erkent het belang van een langetermijnplan om noodzakelijke transitie te versnellen en het feit dat dit breed gedragen dient te zijn door het maatschappelijk middenveld. Ze zal daartoe het brede middenveld en verenigingsleven betrekken bij de actualisering, opmaak, implementatie en uitvoering van transversale beleidsdoelen.

'de Verenigde Verenigingen' coördineert de insteken vanuit het brede verenigingsleven en fungeert als aanspreekpunt voor uitvoering en verdere opvolging van transversale beleidsdoelen.

De relatie tussen de Vlaamse overheid, (boven)lokale overheden en (lokale) verenigingen

Uit het Vlaams regeerakkoord:

Voortbouwend op de interne staatshervorming uit de vorige bestuursperiode, geven we de gemeenten en steden nog meer vertrouwen en meer verantwoordelijkheid. We versterken hun bestuurskracht en autonomie. En dus krijgen ze bijkomende bevoegdheden, taken en verantwoordelijkheden. De Vlaamse overheid is een 'kaderstellende' overheid die de grote doelstellingen van het Vlaamse beleid bepaalt. (...) Bestuurskracht gaat samen met schaalgrootte. Daarom worden gemeenten die willen fuseren, gestimuleerd met een financiële bonus. (...) We integreren de sectorale subsidies aan lokale besturen (cultuurbeleid, jeugd, sport, ontwikkelingssamenwerking...) in het gemeentefonds, wat hen meer autonomie en minder planlast oplevert. (...) We integreren de OCMW's volledig in de gemeentebesturen (vrijwillig voor de centrumsteden). We schaffen het stedenfonds af en voegen de middelen toe aan de bijzondere financiering voor de centrumsteden van het huidige Gemeentefonds. De nieuwe verhoudingen tussen Vlaamse overheid en lokale besturen, verankeren we in een nieuw decreet "lokaal bestuur", dat de bestaande decreten (Gemeentedecreet, OCMW-decreet en decreet Intergemeentelijke Samenwerking) vervangt en leidt tot en drastische inperking en vereenvoudiging van de bestuurlijke regels en meer gemeentelijke democratie. (...) We slanken de provincies verder af. Ze focussen vanaf nu op de grondgebonden bevoegdheden. De persoonsgebonden bevoegdheden verliezen ze, net zoals de mogelijkheid om opcentiemen te heffen op de onroerende voorheffing.

'de Verenigde Verenigingen' doet voorstellen aan de Vlaamse Regering over het optimaal opzetten en implementeren van nieuwe systemen en instrumenten in het kader van een grotere autonomie van lokale besturen, het afslanken van de provincies en het stimuleren van intergemeentelijke samenwerking. In functie van het versterken van de lokale democratie en

breder democratische verantwoording, formuleert 'de Verenigde Verenigingen', vanuit haar expertise over lokale participatie en lokaal engagement, aanbevelingen aan de Vlaamse regering.

Een integraal participatief beleid

Uit het Vlaams regeerakkoord:

Door vroeger adviezen in te winnen bijvoorbeeld op basis van conceptnota's, organiseren we een meer kwalitatieve dialoog en winnen we snelheid in het besluitvormingsproces. Met groen- en witboeken zorgen we voor een bredere participatie, ook van het Vlaams Parlement. (...) We voegen een aantal beleidsdomeinen samen en verminderen het aantal entiteiten en strategische adviesraden (...) De administratieve inbedding in de SERV impliceert enkel dat de secretariaten van deze strategische adviesraden worden ingebed in de SERV. De strategische adviesraden zelf geven nog steeds autonoom advies en de vertegenwoordiging van het middenveld in de betrokken strategische adviesraden kan specifiek zijn. (...) we waarderen de rol van de industrieraad op. We zorgen voor een zuivere samenstelling met enkel industriëlen en duidelijke positionering t.a.v. de strategische adviesraden. (...) We stimuleren een meer evenredige aanwezigheid van de Vlaamse ondernemerswereld in verschillende bestuurs- en adviesorganen.

De Vlaamse regering en 'de Verenigde Verenigingen' engageren zich om, in samenwerking met de SERV, strategische adviesraden en andere actoren, te bekijken hoe expertise van en overleg met verenigingen optimaal in het Vlaams beleid gehonoreerd en geïncorporeerd kan worden. De Vlaamse regering en 'de Verenigde Verenigingen' engageren zich om kwaliteitsvolle en gedragen adviezen vanuit de strategische adviesraden zoals de SERV elk vanuit hun rol en bevoegdheid te ondersteunen teneinde tot slagkrachtig beleid te kunnen komen.

Vrijwilligerswerk

Uit het Vlaams regeerakkoord:

De bescherming van vrijwilligers is nu te fragmentarisch geregeld, met diverse ongelijkheden tot gevolg. De toenemende bureaucratisering zet een rem op het vrijwilligerswerk. We ontwikkelen daarom een gecoördineerd Vlaams vrijwilligersbeleid. De versnippering van expertise en informatiekanaalen pakken we aan. (...) Het uitgangspunt is dat langdurig werklozen zo maximaal mogelijk betrokken blijven bij de arbeidsmarkt en niet sociaal geïsoleerd raken. We voorzien één systeem van tijdelijke werkervaring dat openstaat voor alle werkgevers met als doel competenties en werkervaring op te bouwen binnen een reële arbeidsomgeving. Gemeenschapdienst kan als werkervaring beschouwd worden.

De Vlaamse regering heeft in haar regelgevend werk, waar relevant in een bepaald dossier, specifieke aandacht voor de impact ervan op vrijwilligers en hun organisaties. In beleidsdiscussies waar motivaties, maatschappelijke meerwaarde of het statuut van de vrijwilliger of vrijwilligerswerk centraal staan, is 'de Verenigde Verenigingen' een prioritaire gesprekspartner van de Vlaamse regering.

Brussel, 2014

namens de Vlaamse regering
Geert BOURGOIS

namens 'de Verenigde Verenigingen'
Danny Jacobs

Minister-president van de Vlaamse Regering
Verenigingen'

voorzitter van 'de Verenigde